

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

Het lied van de vreemdeling:

IV. Zijn metgezellen

"Ik ben een gezet van allen, die U vrezen, en van hen, die Uw bevelen onderhouden."

Psalm 119:63

"Zeg mij wie uw vrienden zijn, en ik zal zeggen wie u bent." Nu zeg het eens, wie zijn uw vrienden? Stokt nu uw stem, weet u het niet? De dichter van Psalm 119 weet het wel, weet het heel duidelijk. Hij is niet halfslachtig. Hij wijst ze zonder meer aan.

De zanger van de Psalm heeft eerst gesproken van vijanden, van vervolgers, van smaadheid en verachting. Hij zegt in zijn lied: de hovaardigen hebben mij bovenmate zeer bespot.

Wij zijn geneigd om ons te verbazen. Een kind van God heeft toch geen vijanden? In wie Christus woont en werkt, wie het beeld van Christus gelijk wordt, dient in liefde, geen kwaad voor kwaad vergeldt, oog heeft voor de nood van de medemens en vooral voor zijn eeuwig heil, bewogen en gunnend is, die wordt toch door ieder gerespecteerd? Echter, alle anti-discriminatielwetten ten spijt, 't is wel zo. De dichter heeft het aan den lijve ondervonden.

Hij die door wedergeboorte vreemdeling hier beneden is geworden, is aan Gods kant gezet, en krijgt daardoor al wat anti-God en anti-Christus is als vanzelf tegenover zich. De overste van de Gode-vijandige wereld zorgt daar wel voor. De scheur die het mensdom verdeelt, gaat zich openbaren.

Een jongen, een meisje eerst dik-bevriend met wereldse vrienden, samen de wereld dienend. Het wonder van hartvernieuwende genade. Lust gekregen om de Heere te vrezen en te

dienen. Onherroepelijk - er komt een breuk, er valt scheiding. 't Kan niet meer samen. Wie toch wil vasthouden, wie het niet aanvaardt, is Mijns niet waardig. Dat heeft de Heere Jezus Zelf gezegd.

De vrienden van vroeger worden spotters, verachters, ja vijanden. Dit kan zijn binnen het huwelijk tussen man en vrouw. Dit kan zijn tussen ouders en kinderen, en andersom. Dit kan zijn in de familie, op school, op 't werk. 't kan zelfs zo, dat ik in een hel terecht kom!

Is Gods kind nu moederziel alleen op de wereld? O neen. Allereerst dit: zo God voor ons is, wie en wat zal dan tegen zijn? God tegen te hebben dat is verschrikkelijk. Tegen in mijn leven, tegen op mijn sterfbed, en straks eeuwig tegen en daarom eeuwig rampzalig. God voor te hebben dat is alles, dat is de grootste rijkdom, het hoogste geluk. In de tweede plaats: de Heere geeft nieuwe moeders, nieuwe vaders, nieuwe kinderen, een nieuwe familie. Hij plaatst in een geestelijk gezin. We raken dus niet alleen kwijt, we krijgen ook terug.

Iemand zei eens: ik kan met niemand praten, men begrijpt mij niet. Nu - wie vreemdeling geworden is, wordt ook niet meer begrepen. Evenwel - de Heere geeft anderen die wel verstaan. Of het zou kunnen zijn dat we begeren dat wij verheerlijkt en aanbeden worden. De oude zuurdesem kan het deeg nog doortrekken. Ons ik wil domineren.

De zanger van Psalm 119 heeft metgezellen, vrienden waarmee hij hartelijk verbonden is. Wie dat zijn? Wel - twee dingen worden van hen gezegd. Zij zijn het die de Heere vrezen én die Gods bevelen onderhouden.

De vreze des Heeren gaat voorop, en daaruit vloeit voort, is er onlosmakelijk mee verbonden het onderhouden van Gods geboden. Die twee zijn niet te scheiden. We kunnen zeggen: ik voel mij thuis bij Gods volk; ik ga graag naar gezelschappen en ik hoor graag spreken over geestelijke zaken, waarlijk - zij zijn mijn hartevrienden. Echter - indien we niet leven naar het Goddelijk bevel dan spiegelen we onszelf iets moois voor, dan zijn we ten diepste geen vrienden.

De dichter vreest de Heere. Er is heilig, kinderlijk ontzag, eerbied, en dit geeft als vrucht het onderhouden van Gods bevelen. Die bevelen doen is zijn lust en vermaak geworden. Zo openbaart zich het werk van de Heilige Geest in het leven van een mens.

Allen in wier leven dat werk is, die zijn zijn metgezellen. Met die is hij verbonden, met die is hij één, is hij eensgeestes, die zijn zijn vrienden.

Wie zijn onze vrienden? Willen wij schipperen? Die oude vriendschap toch aanhouden? Laten wij de wereldse kennissen toch over de vloer blijven komen? Maar is dan voor u niet al hun gepraat hol, leeg, ijdel? U werpt tegen: ik kan een middel in Gods hand voor hen zijn. Ja maar als u gaat spreken omdat u spreken geleerd hebt, ik denk, dat de vriendschap spoedig verbroken wordt. Meedoen met de gesprekken die zonder wezenlijke inhoud zijn? Och wat kan het dan leeg zijn in mijn hart als ik mijn knieën buig aan het einde van de dag!

Laten we veel denken aan dat woord van de Heere Jezus: wie vader of moeder liefheeft boven Mij, is Mijns niet waardig!

Ons antwoord op de vraag: wie zijn onze vrienden?, is beslissend voor nu en straks. Zalig, indien we met het hart zingen: "Ik ben een vriend, ik ben een metgezel van allen, die Uw naam ootmoedig vrezen, En leven naar Uw Goddelijk bevel."

Ds. v. Z.

Van de administratie

Het is bij de administratie vanwege de vakantietijd een rustige tijd. Maar ondanks dat ontvingen we toch nog f 87,50 aan giften en konden 3 nieuwe abonnees aan ons abonneebestand worden toegevoegd, waarvoor hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. **Hartelijk dank** voor de vele gelukwensen per brief, kaart, telefoon of op andere wijze van lezers van ons blad ter gelegenheid van mijn verjaardag op 18 juli j.l. Het is moeilijk om allen persoonlijk te bedanken. Vandaar dat we dit zo willen doen.

2. School voor Dundas en Hamilton.

Bij de schriftelijke gelukwensen was een brief met een gift voor de school van f.25,-. Op de dag zelf werden mij uit eigen gemeente verschillende giften ter hand gesteld. Later ontving ik bij een bezoek nog een gift van f.100,-. Alles tezamen maakt dit een bedrag aan giften van f.210,-. Dit meeleven doet ons zeer goed. We willen allen hiervoor hartelijk bedanken.

B.

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementenprijs f 10,- per jaar. Abonnementenprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Ontmoetingsdag te Kampen

Deze dag nadert. We willen onze vrienden en vriendinnen van harte uitnodigen tot het bezoeken van deze dag, die D.V. zal worden gehouden op zaterdag 31 augustus a.s. in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, 2e Ebbingestraat. Het programma luidt als volgt:

morgensamenkomst, aanvang 10.30 uur:

opening: ds. G. Blom te Meerkerk.

spreker: ds. H.C. van der Ent te

Elburg, die ook deze samenkomst zal sluiten.

Pauze

middagsamenkomst, aanvang 2 uur:

opening: ds. W. van Sorge te Nijkerk.

spreker: ds. A. van de Weerd te

Dordrecht-centrum.

sluiting: ds. M. Vlietstra te Zeist.

De volgende zakelijke gegevens zijn van belang: er wordt gezorgd voor koffie en frisdrank, er is oppas voor kleine kinderen, er is een boekentafel met vele goede boeken. Deze keer zal er ook iemand zijn die cassettebandjes aanbiedt. Dit bandje is speciaal gemaakt ten behoeve van de scholen te Dundas (voornl Chr. Geref.) en Jordan Station (voornl Geref. Gem.). Er is een goede samenwerking. Een naamgenote (mevr. Blom, behorende tot de Ger. Gemeenten) heeft al een paar duizend van deze bandjes verkocht. Goed voorgaan doet goed volgen.

We hopen van harte dat de Heere het welmaakt en dat het een echte ontmoetingsdag in Zijn gunst mag zijn. Dan beantwoordt zo'n dag aan zijn doel en kan er getuigd worden: de Heere heeft alles welgemaakt.

B.

Kampen

Kampen is voor de lezers van Bewaar het Pand een bekende plaats. Vele jaren hebben we daar al een ontmoetingsdag gehad.

Dit jaar zal dat weer het geval zijn en wel op zaterdag 31 aug. in het kerkgebouw van de Ger. Gem. Verschillende keren is die dag u al aangekondigd.

Wat mogelijk niet alle bezoekers weten, is dat Kampen een kerkelijk bolwerk is. Je vindt daar 2 theologische universiteiten. De oudste is van de

Gereformeerde kerken Synodaal en de jongste is die van de vrijgemaakte kerken.

In Kampen is er ook een christelijke gereformeerde kerk. Ook kun je er een oud-gereformeerde kerk vinden. Er zullen nog wel meer kerken zijn, doch ik put mij in dit artikeltje niet uit om alle mogelijke kerkformaties op een rijtje te zetten. Dat er zoveel zijn, is op zichzelf al erg genoeg.

Ieder die de kerkelijke pers een beetje bij houdt, kan ook weten dat er veel samensprekingen zijn, tussen allerhande kerkverbanden. Niemand is het er mee eens dat er zoveel verdeeldheid is. Men staat allemaal naar eenheid. En dat lukt nog steeds maar niet.

Al wordt daar in Bewaar het Pand weinig of nooit over geschreven, het wil daarom niet zeggen, dat de strijd die er is, langs ons heen gaat. Als ik al dat geschrijf en gewrijf lees, denk ik wel eens: "Waar zijn we toch mee bezig?!"

Daar mij verzocht is op de a.s. Panddag te Kampen te spreken D.V., had ik gedacht - om de knuppel in het hoenderhok te gooien - te spreken over:

De Kerk zonder muur

Meer zeg ik daar niet van op dit moment, in de hoop dat het uw nieuwsgierigheid wat gaande maakt. Tot ziens in de "arena" te Kampen.

* arena betekent: strijdperk

* Kampen betekent: strijden

* Wij zijn geen vechtsassen, al zal er wel over BLOED gesproken worden.

Ds. H.C. v.d. Ent.

Nederlandse Geloofsbelijdenis

26

Christus de Hogepriester

We herinneren ons van de laatste keer, dat de Nederlandse Geloofsbelijdenis in twee artikelen de voldoening door Christus belijdt. In art. 20 wordt dat werk gezien vanuit God: God heeft daarin Zijn rechtvaardigheid en barmhartigheid bewezen. In art. 21 vanuit Christus Zelf: hoe Hij daadwerkelijk de voldoening volbracht heeft.

Het één is niet van het ander te scheiden. Het komt al gelijk uit, als we gaan naderen tot de bespreking van art. 21. Het begin laat direct zien, dat Christus in Zijn verzoenend werk georiënteerd

was op God, op Zijn Vader. Hij voldoet als de van-God-Gezondene aan de eis van Zijn Vader. Hij wordt hier voorgesteld als de van God gegeven Hogepriester, in dat ambt dus.

Wij weten van het drie-voudig ambt van Christus, Profeet, Priester en Koning. Zo uniek heeft onze Heidelbergse Catechismus dit vertolkt in Zondag 12, dat Hij verordineerd en gezalfd is tot onze hoogste Profeet., onze enige Hogepriester... en onze eeuwige Koning. Van die drie aspecten van het ambt van Christus kan telkens een lijn getrokken worden naar de voldoening. Artikel 21 richt zich alleen op het priesterlijk aspect. Christus als de Hogepriester. Dat staat ook centraal in het gedeelte, waarmee we nu bezig zijn. Het gaat om Hem, Die het enige offer gebracht heeft ter voldoening. Door Zijn priesterlijkwerk gaat de deur open tot een verzoend God.

Dit artikel is moeilijk in één keer te behandelen. Belangrijke dingen zouden we niet of te summier vertolken. Dat is de bedoeling niet. Daarom gaan we voor ditmaal alleen naar het eerste gedeelte: "Wij geloven, dat Jezus Christus een eeuwige Hogepriester is, met ede, naar de ordening van Melchizedek en Zichzelf in onze naam voor de Vader gesteld heeft, om Zijn toorn te stillen met volle genoegdoening, Zichzelf opofferende aan het hout des kruises en vergietende Zijn dierbaar bloed tot reiniging onzer zonden, gelijk de Profeten hadden voorgezegd".

Naar de verordening van Melchizedek

Onze belijdenis spreekt goed van Christus als Hogepriester. Hij komt hier uit in de enigheid en grootheid van Zijn Hogepriesterschap. Zo wordt hij beleden als de eeuwige Hogepriester met ede naar de ordening van Melchizedek.

Naar de ordening van Melchizedek!

Het is een schriftuurlijke uitdrukking, die vaak niet zo gemakkelijk verstaan wordt.

We kennen Melchizedek uit Genesis 14. Daar lezen we ineens zijn naam bij de verrassende ontmoeting met Abraham. Hij komt Abraham met brood en wijn tegemoet, als deze Kedor-Laomer en de andere koningen heeft verslagen. Hij zegt Abraham en ontvangt van hem tienden. Hij is koning van Salem en tegelijk priester van de allerhoogste God.

Later spreekt Gods Woord van de ordening van Melchizedek in Psalm

110, Hebreë 5,6 en vooral 7. Het is van groot belang, dat we daarop letten: het gaat om Christus' Hogepriesterschap naar de ordening van Melchizedek. In dat duidelijk verband noemt de Heilige Schrift in de genoemde gedeelten deze naam. Het gaat er niet maar om over de persoon van Melchizedek nader ingelicht te worden. Het gaat om de grootheid van Christus als Hogepriester boven de priesters van Aäron. De Heilige Geest betreft deze koning-priester in zijn ambt op Christus. In hem is Christus afgebeeld. Voor ons gaat het dan vooral om twee trekken, die het meest spreken in verband met Zijn verzoenend werk. Dat Christus Hogepriester is naar de ordening van Melchizedek openbaart de enigheid van Zijn priesterschap en het blijvende daarvan.

De priesters naar de ordening van Aäron konden hun ambt alleen bedienen als zij uit de stam van Levi waren. Het ging over van vader op zoon. Het was gebonden aan de banden van het bloed.

Van Melchizedek staat echter in Hebreë 7 dat hij was "zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtsrekening, noch beginsel der dagen, noch einde des levens hebbende..." We moeten hier niet denken aan zijn persoon, maar aan zijn ambt. Hij heeft het priesterschap niet verkregen doordat hij het overerfde van zijn vader en moeder, door opvolging, via banden van het bloed. Hij heeft het verkregen door een rechtstreekse Goddelijke roeping buiten de banden van het bloed om. Daarin beeldt hij Christus af, Die door Zijn Vader rechtstreeks geroepen is, Wiens priesterschap niet bepaald is door de banden des bloeds. Zo is Hij de enige Hogepriester, Die betalen kon voor de schuld. Nooit konden dat de priesters uit de stam van Levi. Zij waren zelf schuldige mensenkinderen. De priesters naar de ordening van Aäron waren ook niet blijvend priester. Hun ambt hield op met de dood. Melchizedek spreekt echter van het blijvende. Niet dat hij als mens gebleven is. Zijn ámbt werd niet overgedragen aan een ander. Hij komt openbaar in de Schrift als de van God geroepene, zonder dat zijn geboorte of zijn sterven vermeld worden. "Daarom moeten wij met deze middelmatigheid tevreden zijn, te weten, als ons de Schrift Melchizedek voorstelt, gelijk een mens, die nooit geboren werd en niet gestorven is, zo vertoont hij ons als in een schilderij, dat er einde noch begin is in Jezus Christus" (Calvijn). Christus is de blij-

vende, de eeuwige Hogepriester. Zo alleen kan Hij voldoen en ligt er in Zijn voldoening een eeuwig durende kracht.

Zo is Christus de ware Koning der gerechtigheid, de ware Koning des vredes. Koning, omdat Hij Hogepriester heeft willen zijn in het brengen van het offer!

Met ede

Christus is Hogepriester "met ede". Zo lezen we in Psalm 110: "De Heere heeft gezworen en het zal Hem niet berouwen: Gij zijt priester in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizedek." In Hebreë 7 wordt dit Woord aangehaald in een bepaald verband. We hebben er iets van gezien. Het gaat om Zijn grootheid als Hogepriester naar de ordening van Melchizedek. Het gaat ook om het betere Verbond, waarvan Jezus Borg geworden is. Daarin ligt het volkomen heil voor al de Zijnen, die in zichzelf niet anders zijn dan arme zondaren. Nu heeft God van eeuwigheid Christus als Hogepriester aangesteld en dat met een eed bevestigd.

De zaak van Zijn priesterschap, waardoor er alleen behoud is, was het God waard om daar een eed aan te besteden. Zo belangrijk was het dat Hij Hogepriester is. Zo belangrijk is het offer dat van hem geëist wordt. Zo belangrijk is het, dat een schuldig volk met God verzoend wordt.

De eed is het einde van alle tegenspraak. Het zal Hem niet berouwen. God komt er niet op terug. In God ligt het vast, in Zijn Vaderlijke ontferming, dat Hij Hogepriester is en verzoening aanbrengt. Het welbehagen Gods, waardoor Hij Zijn Kerk zal brengen tot de eeuwige zaligheid ligt er achter.

Zo is het een zekere verkondiging dat Christus de enige Hogepriester is. In Hem is het Verbond vast, waardoor vloekwaardigen gezegend worden. Wat is dan deze Hogepriester het waard om geloofd te worden. Hoe nodigt die eed om van alles af te zien en alleen op Hem te vertrouwen, Die naar het welbehagen des Vaders voor de zonde heeft willen betalen. Hoe groot wonder is het voor allen, die eigen schuld leren ontdekken en geen weg van zich uit overhouden om met God verzoend te worden, dat God met een eed deze Hogepriester openbaart. In al hun strijd en vertwijfelingen ligt daar een vaste grond in, dat Hij het zeker is!

Priester en Offer

Als Hogepriester heeft Christus het

enige offer gebracht. Hij is Priester en Offer tegelijk. Het valt op hoe dit hier onderstreept wordt door het woord "Zichzelf". Tot twee maal toe lezen we dit "... en Zichzelf in onze naam voor zijn Vader gesteld heeft.." en "... Zichzelf opofferende aan het hout des kruises."

Onder de Oud-Testamentische bedeling waren er de schuld- en zondeoffers. Het offer spreekt bij de werkelijkheid van Gods toorn. Gods toorn is geen opwelling. Gods toorn is afkeer en afkeer van de zonde. Er is een toornverhouding tussen de heilige God en de zondaar. God eist gerechtigheid. Hij eist het bloed, het leven van de zondaar. Het offerdier sterft in plaats van de zondaar. Geen priester kon echter de toorn Gods stillen. Op de grote Verzoendag kwam dat wel bijzonder uit. Hij kon het heiligdom niet ingaan zonder bloed, ook voor zichzelf. Geen bloed van welk offerdier ook kon God voldoen. Het was slechts een schaduw van de Christus en Zijn werk.

Christus alleen is het Offer Zelf. Psalm 40 profeteert Hem, Die Zichzelf geeft "Gij hebt geen lust gehad aan slachtoffer en spijsoffer: Gij hebt Mij de oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt Gij niet geëist. Toen zeide Ik: Zie, Ik kom; in de rol des boeks is van Mij geschreven..." Hij heeft Zichzelf vrijwillig gegeven. Hij heeft Zichzelf in de naam van zwarte zondaren gesteld voor Zijn Vader. Hij heeft daadwerkelijk het offer van Zichzelf gebracht.

In de ingang in het binnenst heiligdom stelde de aardse hogepriester zich voor

God met het offer. Hij gaat echter in om Zich te stellen voor het aangezicht van een vertoemd God over de zonde en dat door het offer aan het kruis van Golgotha, door het vergieten van Zijn Middelaarsbloed. Zo geeft Hij voldoening aan Zijn gerechtigheid.

Zijn hele leven is offer geweest; Zichzelf geven terwille van verlorenen, die niet anders dan het doemvonnis hebben verdiend. Hij heeft de hele tijd van Zijn leven geleden en zo betaald. Toch spreekt artikel 21 van het offer aan het kruishout. Het sterven aan het kruis is het beslissende. Daarop loopt het uit. Daarin heeft Hij Zijn bloed tot in de dood vergoten.

We gaan hier de ergernissen voorbij en een "theologie", die de schuld en de toorn Gods niet erkent als ontzettende werkelijkheden en daarom van het "stillen van Gods toorn" niet wil weten. Voor het levend geloof is hier alleen maar grote oorzaak van verwondering over zo'n Hogepriester, Die Zichzelf tot in de dood heeft overgeven. Zo alleen is er in Hem een fontein geopend tegen alle onreinheid. En allen, die als onreine zondaren en zondaressen de reinigende kracht van dat bloed ervaren hebben, zullen het uitroepen: alleen doordat Hij Zich voor mij als offer gegeven heeft. Dat wonder kunnen ze nooit op, dat de enige Hogepriester Zijn Vader bevredigd heeft met Zijn eigen Middelaarsbloed. Daar brengt geen beschouwing maar de Heilige Geest, Die Hij óók door dat bloed verworven heeft.

D. Slagboom

talige wereld en een grondig kenner van het werk van Owen - heeft in een lezing hierover eens gezegd: "Zevenenzestig vreselijke, huiverigwekkende, angstaanjagende bladzijden wijdt Owen aan de bedrieglijkheid van de zonde. (...) Ik ken - eerlijk gezegd - iets dergelijks niet in de gehele christelijke literatuur. Het is de meest uitputtende, indringende en beklemmende ontleding van de wijze waarop de zonde bedriegt en verleidt wanneer ze haar plundertochten in de ziel onderneemt." We zullen in dit en met name ook in de volgende artikelen zien dat deze woorden niet overdreven zijn.

De Schriftbewijzen

Owen wil in de eerste plaats aantonen dat vooral ook de bijbel de inwonende zonde tekent in haar door en door bedrieglijk karakter. Nu kan hij zich daarvoor inderdaad op heel wat Schriftgeleerden beroepen. Alleen moeten we daarbij wel de kanttekening maken dat verschillende teksten in de Statenvertaling anders luiden dan in de vertaling die Owen gebruikt (De zgn. King James Version). Zo spreekt onze vertaling een aantal keren over "de verleiding van de zonde", waar de Engelse vertaling "de bedrieglijkheid der zonde" heeft. Daarom lijkt het me het beste om de bijbelplaatsen die Owen in dit verband aanhaalt precies zo weer te geven als hij ze zelf in de vertaling die hij gebruikte heeft gelezen. Op die manier doen we hem het meest recht en krijgen we tegelijk een nog scherper beeld van wat de Schrift zegt over het bedrieglijk karakter van de zonde.

Onder de teksten die Owen noemt vinden we allereerst Hebr. 3:13 "Ziet toe... dat niemand uit u verhard worde door de bedrieglijkheid der zonde." Even verder benadrukt hij dat de profeet Jeremia het hart juist vanwege de zonde "bedrieglijk" noemt en dat zelfs "meer dan alle andere dingen" (Jer. 17:9). In dezelfde lijn ligt dat wat de apostel Paulus van de oude mens zegt, namelijk dat deze "verdorven wordt door de bedrieglijke lusten" (Ef. 4:22). Met een ander woord uit de brieven van Paulus vat Owen dan samen hoe radicaal de Schrift het kwaad in kwade mensen tekent: zij zijn "bedriegers en zij worden bedrogen" (2 Tim. 3:13). Nu vormen niet alleen dit soort duidelijk sprekende teksten het bewijs dat de zonde naar haar aard bedrieglijk is. De bijbel laat daarnaast ook zien dat *bedrieglijkheid* vrijwel altijd de bron of oorzaak van elke zonde is. Owen

John Owen over de "Inwonende zonde"

II.

Al verscheidene weken zijn we bezig met een weergave van de gedachten van John Owen over de zonde in het leven van Gods kinderen. Als leidraad daarbij gebruiken we een uitvoerige verhandeling die hij aan dit thema heeft gewijd onder de titel: *"De natuur, de kracht, de bedrieglijkheid en de overmacht van de overblijfselen van de inwonende zonde in de gelovigen"*. We hebben ons steeds nauw aangesloten bij de vier kernwoorden die Owen in deze titel noemt. Zo dachten we in de laatste drie afleveringen na over het tweede kernbegrip: De kracht van de zonde in het leven van Gods kinderen.

In dit artikel willen we beginnen met het derde aspect: De *bedrieglijkheid* van de inwonende zonde.

Over dit onderdeel spreekt Owen verreweg het uitvoerigst. Hij is er namelijk van overtuigd dat de bedrieglijkheid een van de allerbelangrijkste aspecten van de zonde is in het leven van de gelovigen. Voor hun geestelijke welzijn is het daarom van het grootste belang dat zij ontdekken hoe gevaarlijk deze karaktertrek van de inwonende zonde is. Daarom beschrijft hij die in al zijn duistere diepten, vele bladzijden lang. Dr. J. I. Packer - een bekend conservatief theoloog in de engels-

maakt dat duidelijk aan de hand van de val van de eerste mensen in het paradijs. Eva werd eerst bedrogen en zó kwam zij tot de zonde (Vgl. 1 Tim. 2:14). "Ook de eerste zonde ontstond door bedrog en zolang Eva's geest niet bedrogen was, was haar ziel veilig." Satan hanteert ook na de zondeval nog steeds dezelfde methode. Hij is voortdurend bezig de gehele wereld te bedriegen en zó ieder mens tot de zonde te verleiden (Vgl. Opb. 12:9). Dat brengt Owen tot de stelling dat er geen zonde is, of zij vindt haar oorsprong in de bedrieglijkheid die aan haar voorafging.....

Daarom worden wij in de Schrift zo dikwijls en zo indringend gewaarschuwd: "Wordt niet bedrogen!" (Vgl. b.v. Ef. 5:6 ; Cor. 15:33 ; Gal. 6:7 ; Lukas 21:8). Als we deze plaatsen in onze bijbel openslaan, zullen we ontdekken dat ook zij in de vertaling die wij gebruiken enigszins anders luiden. Daar lezen we bijvoorbeeld: "Dat u niemand verleide!", of "Dwaalt niet!". Maar dit betekent niet dat wat Owen hier wil zeggen niet ter zake zou zijn! Integendeel, wij worden in het Woord van God telkens weer gewaarschuwd voor bedrog, misleiding en dwaling, omdat we *juist daardoor* op de weg van de zonde gebracht worden.

De dubbele betekenis

Uit het bovenstaande is duidelijk geworden dat het woord "bedrieglijkheid" bij Owen eigenlijk iets dubbelzinnigs heeft. Aan de éne kant zegt hij namelijk dat het bedrog van Satan komt en dat wij zo tot de zonde worden verleid. Maar hij wijst er aan de andere kant ook op dat de zonde zélf een bedrieglijk karakter heeft. Ook zij verleidt ons en voert ons verder op de weg van het kwade. Deze dubbele betekenis vinden we trouwens ook in de bijbel: Bedrieglijkheid is zowel een eigenschap van de vorst der duisternis, als een karaktertrek van de zonde die in ons woont. Hierdoor krijgt dit woord een beklemmende diepte: Wanneer wij bedrogen worden, of verleid worden tot het kwade kunnen we de schuld nooit eenvoudigweg op Satan schuiven. Ook ons eigen zondige hart leidt ons immers op een dwaalspoor... Tegelijkertijd worden we ook gewaarschuwd nooit lichtvaardig te denken over de bedrieglijkheid die in ons woont. Want daarachter staat niemand minder dan de vorst der duisternis zelf, de aartsleugenaar die juist op het punt van de bedrieglijkheid zo gemakkelijk toegang vindt tot ons hart!

Het bedrog van de menselijke geest

Wanneer Owen de betekenis van het woord "bedrieglijk" nader wil omschrijven, benadrukt hij dat het bedrog zich vooral richt op de menselijke geest, op zijn denkvermogen. Net als de meeste puriteinen verdeelt Owen het innerlijke leven van de mens namelijk in drie gebieden: De geest, de wil en het gevoelsleven. Onder "geest" of "verstand" verstaat Owen dát deelgebied wat de leiding heeft over het innerlijke leven. Hij schrijft: "De geest of het verstand is dat vermogen van de ziel dat leiding geeft.... Het is zijn taak om te leiden, richting te geven en keuzes te maken." Daarom verkeren we in het grootste gevaar wanneer onze geest bedrogen wordt. Stel bijvoorbeeld dat zondige verleidingen een grote invloed hebben op ons gevoelsleven. Dan zal ons verstand in elk geval weerstand bieden aan die verkeerde neigingen. Als ons gevoelsleven vergeleken kan worden met het roer van een schip, dan is onze geest de kundige hand die dat schip in de juiste richting stuurt. Maar wanneer de geest bedrogen wordt, is ons leven stuurloos; Het is een willoze prooi van de golven van verleiding en zonde geworden. Door de bedrieglijkheid, zegt Owen, wordt ons verstand - het oog van de ziel - verduisterd en "indien het licht dat in ons is duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelf zijn."

Wat is nu het kenmerkende van "bedrieglijkheid?" We weten dat bedriegen wil zeggen dat de dingen anders worden voorgesteld dan ze in werkelijkheid zijn. Iemand die ons bedriegt verbergt de dingen die we zouden moeten zien en hij schildert ons iets voor ogen wat helemaal niet bestaat of eigenlijk een heel andere betekenis heeft. Als voorbeeld hiervan wijst Owen op het bedrog van Satan in het paradijs. Hij maakte Eva wijs dat het helemaal niet waar was dat zij zou sterven als zij zou eten van de verboden vrucht. Haar geluk zou juist onvolmaakt blijven als zij daar niet van zou eten. Op die manier maakte Satan de verboden vrucht begeerlijk in de ogen van Adam en Eva. Zo heeft hij de zaak heel anders voorgesteld dan zij werkelijk was en werd de geest van onze eerste ouders bedrogen, zodat zij een verkeerde beslissing namen. Zo werkt de bedrieglijkheid van de zonde nog steeds.

Het trapsgewijze proces

Eén van de meest geraffineerde kanten van de bedrieglijkheid is dat zij stap

voor stap werkt. Zo wordt haar ware aard niet meteen duidelijk en palmt zij mensen langzaam maar zeker in, zonder dat zij merken dat zij bedrogen worden. Dit proces wordt naar Owens gedachte bijzonder treffend tot uitdrukking gebracht in de woorden uit Jakobus 1:14 en 15: "Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlost wordt. Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende baart zonde; en de zonde voleindigd zijnde baart de dood." Het gaat in deze woorden om de verzoeken waaraan ieder mens is blootgesteld. Van deze verleidingen maakt de bedrieglijkheid bij voorkeur gebruik. Naar Owens eigen woorden leven de verzoeken van leugen en bedrog en is hun uiteindelijke doel de totale ondergang van de zondaar. Maar voordat de verleidende bedrieglijkheid dat doel bereikt heeft, heeft zij een lange weg afgelegd. Uit de bovengenoemde woorden uit Jakobus 1 leest Owen af dat die weg langs vijf trappen of stadia verloopt. De eerste is dat we door onze eigen begeerte meegezogen worden. Vervolgens worden we verleid of verlost. Het derde stadium is dat de begeerte de zonde ontvangt; We zouden ook kunnen zeggen dat de begeerlijkheid door de zonde bevrucht wordt. Dan volgt het vierde stadium: De vrucht die ontstaan is door begeerte en zonde brengt nu ook een kind voort: de zonde zelf, die steeds verder groeit en steeds "volwassener" wordt. Tenslotte bereikt de volgroeide zonde haar voltooiing, namelijk de dood!

Owen formuleert deze vijf trappen uiteindelijk als volgt:

- de geest wordt bedrogen.
- het gevoelsleven wordt verstrikt.
- de wil concipiëert de zonde.
- de zonde komt tot openbaring in de levenswandel.
- de volharding in de zonde brengt de dood.

Owen benadrukt dat hij in het vervolg vooral op de eerste stadia zal ingaan, omdat daar voor de gelovigen de grootste gevaren liggen. Bovendien zorgt de Heere er in Zijn genade meestal voor dat zij niet in het vierde stadium terecht komen. Het vijfde stadium is voor hen zelfs onbereikbaar geworden, omdat de Heere Zijn kerk zeker voor de ondergang zal behoeden. In een volgend artikel hopen we uitvoeriger bij de drie eerstgenoemde stadia stil te staan.

(wordt vervolgd)
Middelharmis~A. Baars

Zondag en zondagsarbeid

(slot).

In de twee voorgaande artikelen is aan de orde geweest wat de Schrift ons heeft te zeggen over de betekenis van de zondag in directe relatie met het vraagstuk van al of niet geoorloofde zondagsarbeid. Niet de situatie en de omstandigheden waarin we leven en werken, hoe complex die ook kunnen zijn, bepalen het antwoord op de vraag naar geoorloofd zijn van bepaalde werkzaamheden op zondag. Datgene wat de HEERE in Zijn Woord ons heeft geopenbaard bepaalt het antwoord. Arglistig als ons hart is zullen we van nature altijd een legitimatie trachten te bedenken voor het werken op zondag. Goed is het dat de kerk meedenkt en ondersteuning geeft naar haar leden en kerkeraden over maatschappelijke vraagstukken.

Deputaten Kerk en Bedrijfsleven hebben aan alle kerkeraden op 26 maart 1991 een rapport toegezonden met de titel: "Een pastorale handreiking bij Zondagsarbeid." In het bijgaand schrijven nodigen zij uit om te reageren. De titel alleen al wekt een hoge verwachting, een pastorale handreiking...!

Het rapport is keurig verzorgd en uitgebracht in een handzame vorm. In het "woord vooraf" verantwoorden deputaten het hoe en het waarom van dit rapport. De Generale Synode van 1986 heeft hun opgedragen "in de komende periode nader studie te maken van het toenemend verschijnsel van arbeid op zondag, welke studie dienstig kan zijn voor de pastorale begeleiding van leden der gemeente, die met zondagsarbeid te maken hebben." De tijd gelegen tussen het verstrekken van de opdracht en het uitkomen van het rapport wekt de verwachting van grondige en diepgaande studie; overhaast kan het niet genoemd worden. De opbouw van het rapport is op een duidelijke en praktische manier gebeurd. Aangehaakt is allereerst bij het rapport van Deputaten ADMA uit 1971. Van daaruit heeft men bijbelse lijnen willen trekken, daarna een korte historische uiteenzetting. In het derde en vierde hoofdstuk een schets van de toename van zondagsarbeid, terwijl in het vijfde de blijvende waarde van de zondag wordt behandeld. In het laatste hoofdstuk hebben de deputaten een concrete handreiking willen doen bij het omgaan met de problematiek.

Bijbelse onderbouwing

Jammer is het dat de bijbelse onderbouwing en bezinning beknopt is gehouden. Als reden wordt hiervoor vermeld dat in juni 1971 (!) een rapport binnen onze kerken met als titel "Zondagsheiliging" is uitgebracht. De lezer dient dan kennelijk te beschikken over dit genoemde rapport. Kort stippen zij enkele zaken uit dit rapport aan. Als ik aan het begin lees dat deputaten ADMA in hun rapport van 1971 tot de conclusie zijn gekomen dat "het hen niet gelukt om te komen tot een volledig eensluidend standpunt", dan zie ik het als een gemiste kans om dit nu eindelijk, na zoveel jaren studie, WEL te doen. Wat moet ik met een pastorale handreiking, als ik in het begin al lees dat de "handreikers" het onderling niet eens zijn? Ik ben intussen bij de kern van mijn kritiek op dit rapport gekomen, de bijbelse onderbouwing is erg matig en zeer beknopt. Juist voor een onderwerp als dit, TE beknopt! Vergis ik me, of hebben de opstellers van dit rapport zich teveel laten leiden door de situatie van het moment? Omstandigheden veranderen, situaties in 1991 zijn in veel opzichten niet of moeilijk te vergelijken met die van het begin van onze jaartelling. Wat niet verandert is Gods Woord, de norm voor dit onderwerp! Laten we dan niet denken dat onze problemen van 1991 groter en ingewikkelder zijn, dan die van onze voorouders. Elke tijd heeft zo z'n eigen problematiek, de mensen worstelden net zo met de weerbarstigheid van de wereld om ons heen.

Alleen maar kritiek? Nee ook waardering voor vele zaken in dit rapport aangereikt.

Op blz. 8 wordt als conclusie na het eerste hoofdstuk gesproken dat de zondag als "de rustdag, als gemeenschappelijk te beleven dag des Heeren een rijk geschenk is van de Heere." Daaraan toegevoegd wordt, dat dit geschenk ook "een opdracht" is om de zondag te laten functioneren zoals bedoeld is. Dit is inderdaad iets om mee in te stemmen. Zoals Gods bedoeling is om de zondag door te brengen en in te richten.

In het tweede hoofdstuk wordt kort ingegaan op de verandering van de sabbat naar de dag des Heeren, de zondag. Vanuit de Reformatie worden de visies van Luther en Calvijn sum-

mier benoemd. Van daaruit wordt de stap naar de 20e eeuw gemaakt.

Het was interessant geweest als de schrijvers de visie van de Nadere Reformatie eveneens belicht hadden. Met name W. A. Brakel heeft in zijn werken aandacht geschonken aan de verandering van de zevende dag (sabbat) naar de eerste dag der week. Hij schrijft hierover "niet naar des mensen wil geschied, maar door Christus en der apostelen last uit Christus naam. Blijvende het wezen van de sabbat in zijn volle kracht en na zes werkdagen telkens omkomende."

In paragraaf 3.1 wordt terecht geconcludeerd dat "noodzakelijk" in onze tijd anders wordt verstaan dan in de bijbelse tijd, nml. datgene wat op economische gronden moet gebeuren ten behoeve van het winstgevend voortbestaan van een onderneming. Op bladzijde 25 wordt in het deputatenrapport hierop terug gekomen. De begrippen "barmhartigheid" en "noodzakelijkheid" worden in het verleden geplaatst. Begrijpelijke criteria, schrijven deputaten, "blijken ze toch in de praktijk niet de gewenste duidelijkheid te geven." Dat het vandaag niet eenvoudiger is geworden, weet ik vanuit de praktijk. Toch blijven deze criteria hun grote waarde houden.

In de voorgaande artikelen heb ik het begrip "noodzakelijkheid" reeds besproken. Juist op dit punt had een pastorale handreiking geboden kunnen en moeten worden.

Helder en duidelijk wordt uiteengezet de culturele situatie waarin wij op dit moment leven. De plaats van de kerk in onze samenleving heeft alles met het onderwerp te maken. Met name de secularisatie heeft er sterk toe bijgedragen dat de zondag volledig is uitgehold. Daarmee is gepaard gegaan dat niet of nauwelijks meer naar het geluid van de kerk geluisterd wordt. Te algemeen gesteld vind ik op blz. 17 "dat de kerk blijkbaar maar moeilijk in staat is tot een helder en inspirerend antwoord op levensvragen en problemen van de samenleving." Er zullen er onder ons toch genoeg zijn die zondag aan zondag vanuit het Woord onderwijs ontvangen voor de eeuwige maar ook voor de tijdelijke zaken van dit leven. Instemmen kan ik met de uitspraak dat "er een grote verscheidenheid is ontstaan aan opvattingen en levenspatronen, ook binnen de kerk." Helaas, moet er direct achteraan gezegd worden. Heeft dit misschien ook te maken met het feit dat Gods Woord op vele plaatsen en in vele

kerken beroofd is van DE autoriteit, zoals de kerken van onze vaders dat beleden hebben in artikel 5 van de Nederlandse geloofsbelijdenis?

Recreatie.

De invulling van de vrije tijd wordt in het kader van "zondagsarbeid" terecht aan de orde gesteld. Het weekend (eigenlijk een onjuist woord in dit verband) doorbrengen op camping of boot komt steeds meer voor, ook onder kerkmensen. Deputaten leggen er de vinger bij dat dit naar twee kanten toe gevolgen heeft. Ten eerste voor diegenen die zo de zondag doorbrengen: "het een druk legt op het horen bij de gemeente en het bezoeken van zondagse diensten." En ten tweede dat daardoor steeds meer mensen werkzaam moeten worden in de recreatie-industrie. Jammer genoeg blijft het bij deze juiste constatering. Een pastorale handreiking is hier noodzakelijk. Met liefde en ernst waarschuwen voor de gevaren om zó de zondag door te brengen. Het bijbelse geluid laten klinken "laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten (Hebr. 10:25)." Terwijl duidelijk gesteld moet worden dat op zondag werken in de recreatie-industrie niet in overeenstemming is te brengen met Gods Woord! Pastorale handreiking is gediend met duidelijke leiding vanuit het Woord.

Bezinning.

Opgeroepen wordt tot bezinning omtrent de zondagsarbeid. Het evangelie is voor alle tijden actueel en een heilzame boodschap. Naar onze overtuiging zijn we geroepen om die actualiteit voor alle gebieden van het leven op een heldere manier te blijven aan-geven, aldus deputaten.

In hoofdstuk 5 zijn goede zaken te lezen over de waarde van de zondag in onze tijd. Het dient gezien te worden als een geschenk van God, de zondag. Verder verwoorden deputaten de bedoeling van de zondag als dag van samenkomst voor de kerk, bij een geopende Schrift. De waarde van de zondag als "dag van gezamenlijke rust" is minder relevant. Waarom, zal een wereldling vragen, kan een "dag van gezamenlijke rust" niet dinsdag of elke andere dag van de week zijn? Steeds dient te worden benadrukt **waarom** juist de eerste dag der week de gezamenlijke rustdag moet zijn, de onverbreekelijke verbinding dient steeds genoemd te worden. Niet een rustdag voor ons zelf!

Benadrukt wordt dat de kerkeraad een

taak heeft om leiding te geven bij de problematieken rond het onderwerp van het werken op zondag. Een pleidooi wordt gehouden om "waar mogelijk zondagsarbeid te voorkomen en te beperken."

Kerkelijke tucht.

Bij het lezen van de paragraaf over "kerkelijke tucht" wordt gesteld dat het niet de bedoeling is van dit rapport uitgebreid daar op in te gaan. Bevreemdend is het om vervolgens wel te lezen dat het de vraag maar is of kerkelijke tucht in dit kader wel moet worden toegepast. Een pleidooi houden deputaten om met de toepassing van kerkelijke tucht zeer terughoudend te zijn, zeker in de maatschappij van vandaag. Ik kan me moeilijk voorstellen dat er kerkeraden zullen zijn die niet "zeer terughoudend" met de kerkelijke tucht zullen omgaan. Wie in het ambt staat weet hoe moeilijk juist dit soort situaties zijn! Toch wordt in onze Kerkerode ruimschoots aandacht gegeven aan "de christelijke tucht", geestelijk van aard is zij! Het is juist bedoeld om de zondaar met de kerk te verzoenen en de erge uitkomst uit de gemeente van Christus weg te doen (art. 71 K.O.). Juist met de vragen rond zondagsarbeid zal een kerkeraad met liefde en bewogenheid naast diegene gaan staan, die daar mee te maken krijgt. Maar soms kan het niet te voorkomen zijn, met hoeveel verdriet en pijn ook, dat bij een duidelijke situatie van ontoelaatbare zondagsarbeid, en bij voortdurende

volharding, een kerkeraad gedwongen wordt deze weg op te gaan.

Samenvattend.

Het is goed dat er nu een brochure is uitgebracht over dit onderwerp. Veel zaken zijn erin aangedragen. De kerkeraden en gemeenteleden zijn uitgenodigd om met elkaar over dit onderwerp na te denken. Aandacht is gevraagd om in pastoraat en prediking stil te staan bij de vragen over en rond het werken op zondag. Duidelijk is geworden het geweldige spanningsveld waarin gemeenteleden kunnen komen te verkeren. Toch had in dit rapport een krachtiger en duidelijker geluid gehoord moeten worden. Hoe prijzenswaardig het op zich is om met veel begrip dit onderwerp te benaderen, is duidelijkheid juist nu geboden. Het gaat om een gewichtige zaak, de dag des HEEREN. Jesaja meet de godsdienstige situatie van het moment waarop hij leefde af, aan het onderhouden van de sabbatten. Dat was en is de graadmeter. Calvijn schrijft over het sabbatsgebod: "aan nagenoeg geen enkel gebod eist de Heere op strenger wijze gehoorzaamheid." Juist met de zondag moeten we niet marchanderen. De Heere is het waard, Zijn dag is het waard om gehouden te worden. Zijn woord is toch zo duidelijk hierin. "Alzo spreekt de HEERE: Bewaart het recht en doet gerechtigheid. Welgelukzalig is de mens, ..., die den sabbat houdt."

Bunschoten, J.W. Overeem.

Gereformeerde Spiritualiteit

3.

In het vorige artikel konden we lezen wat het boek van Prof. Velema, getiteld: Nieuw zicht op gereformeerde spiritualiteit inhoudt. We namen over wat de schrijver zelf daarover in het eerste hoofdstuk schreef. Het zal onze lezers duidelijk zijn dat we te maken hebben met een belangrijk boek, dat we gaarne ter lezing willen aanbevelen. Het laat een eigen geluid horen in deze tijd van verwarring, van kerkverlating, van Godsverduistering, een woord dat nogal eens gebruikt wordt. Het is niet onze bedoeling het boek van hoofdstuk tot hoofdstuk te bespreken, maar willen er toch in een paar artikelen nog aandacht voor vragen.

In het laatste hoofdstuk, getiteld Spiritualiteit en het vinden van God schrijft prof. Velema ook over het boek

van prof. Graafland, getiteld: Gereformeerden op zoek naar God, met als ondertitel: Godsverduistering in het licht van de gereformeerde spiritualiteit.

Aan het einde van zijn bespreking van dit boek van prof. Graafland zegt prof. Velema o.a.: Wij moeten van de duisternis overgezet worden in het leven. Dat lijkt ons de boodschap van Graaflands boek. Verder schrijft Velema onder het kopje: Gereformeerde spiritualiteit; het antwoord o.a.:

Dit is de boodschap van de gereformeerde spiritualiteit. Nu zijn we weer bij het hart van het thema van ons boek. Ter afsluiting vatten we een aantal punten uit het boek nog eens samen.

God maakt Zich bekend. Hij doet dat

uit liefde. Hij doet dat in de gave van Zijn Zoon Jezus Christus. Hem heeft Hij gegeven tot verzoening van onze zonden. Zonder de verzoening en het offer van Christus is er geen gemeenschap met God mogelijk. Dat is de unieke en exclusieve plaats van Christus in de gereformeerde spiritualiteit. God maakt dat door de Heilige Geest tot ons persoonlijk deel. De Geest komt in ons. Men beseft hoe geweldig dat is. Dat gene waarnaar in zoveel godsdiensten wordt gehunkerd en gestreefd - is voor ons werkelijkheid: God, door de Geest van Christus, in ons met al het heil van Christus - de liefde, de vergeving, de vernieuwing, de volharding.

Wij hebben hierover niet te beschikken. Het is geschenk en het blijft geschenk. We ontvangen het alleen door erom te vragen. We mogen roepen, schreeuwen en bedelen. (Luther). God houdt getrouw Zijn Woord.

Wat in onze tijd Godsverduistering wordt genoemd, treffen we in de Bijbel aan in de omschrijving: God verbergt Zijn aangezicht. Men zie als samenvatting van de vele andere schriftplaatsen Deuteronomium 31:18. De verberging van Gods aangezicht is het oordeel van God over de zonde van Zijn volk Israël. Hij onthoudt aan dat volk Zijn gunst. Het ondervindt 'vele rampen en benauwdheden', vers 17. Het feit dat God zelf spreekt over de verberging van Zijn aangezicht is een aansporing om met schuldbelijdenis dat aangezicht te zoeken. We herinneren aan wat we hierboven schreven over de ervaring van Gods afwezigheid.

God is ook nu, niet onkenbaar geworden. Hij is te vinden, als mensen met belijdenis van schuld Hem zoeken. Men zie de wijze raad die David zijn zoon Salomo geeft in 1 Kronieken 28:9. Men zie ook Jeremia 29:13, waar erop gewezen wordt dat de Heere Zich laat vinden, als Israël met zijn hele hart naar Hem vraagt.

Juist het Woord, ons in de Schriften gegeven als het waarachtige en betrouwbare getuigenis Gods, is het middel waardoor wij God mogen kennen. Het is Gods Woord. De Heere beschikt erover, maar niet naar menselijke willekeur. Hij beschikt erover als de God, Die Zijn belofte-woord waarmaakt. Dat is ons houvast. Hier ligt de grond voor onze zekerheid.

Prof. Velema zegt nog meer. We hopen in het volgende artikel verder te gaan.

B.

Prof. G. Wisse

Prof. G. Wisse (1873-1957) heeft veel gepubliceerd. Ds. H. van der Ham te Zuidland en drs. J.N. Noorlandt te Rhenen proberen een zo volledig mogelijk overzicht van al zijn publicaties samen te stellen.

Deputaten Kerkelijke Archieven zijn geïnteresseerd in brieven en handschriften van prof. Wisse. Deze zullen alle met de nodige voorzichtigheid behandeld worden.

Tenslotte roepen zij op tot het inzenden van foto's en herinneringen aan prof. Wisse. Wie kan zich nog een ontmoeting of een preek herinneren? De bedoeling is dat het resultaat van het een en ander in 1992 uitgegeven wordt.

Wilt u meewerken aan het onderzoek, schrijft dan een briefje aan:

J.N. Noorlandt, Goudenregenplantsoen 4, 3911 ZT RHENEN.

Voor de jeugd

Nehemia 124

"Heeft niet Salomo, de koning Israëls, daarin gezondigd? Hoewel er onder vele heidenen geen koning was gelijk hij, en hij zijnen God lief was, en God hem tot koning over gans Israël gemaakt had; ook hem deden de vreemde vrouwen zondigen.

Zouden wij dan naar ulieden horen, dat gij dit grote kwaad zoudt doen, overtredende tegen onzen God, doende vreemde vrouwen bij u wonen?"

Neh. 13:26,27

Beste jongelui!

Hier zijn we weer. Het is nog volop vakantie. Velen zijn van huis. Of gaan mogelijk nog van huis. Het leven gaat echter door. Hoe leven wij? Dat is een zeer belangrijke vraag? Want waar wij ook gaan of staan, God is overal. Vergeet dat niet. Vergeet dat ook in de vakantie niet. Waar we ook heen gaan, we nemen altijd weer onszelf mee. En God gaat ook mee. Of we het geloven of niet, wáár is het zeker.

We hoorden de vorige keer hoe Nehemia is opgetreden tegen degenen die vreemde vrouwen bij zich hadden doen wonen. De gevolgen daarvan waren niet uitgebleven. Zondige daden hebben altijd zondige gevolgen. Je komt altijd weer van het een in het

7e Predikantenconferentie

Voor de conferentie, die D.V. 3, 4 en 5 september a.s. in "De Burght" te Burgh / Haamstede zal worden gehouden, is het programma als volgt samengesteld:

Ds. C.J.P. v.d. Bas:

De Pastor in de tweede Corinthebrief

Dr. R. Seldenrijk:

Dilemma's rondom pril leven

Ds. A. Beens:

Roeping en verkiezing vastmaken (2 lezingen)

Ds. D. Rietdijk:

Timotheüs, een dienstknecht van Christus (2 lezingen)

Ds. P.D.J. Buijs:

Robert Murray Mc Cheyne

Drs. W. van Vlastuin:

Opwekking; haar fronten

Ds. M.C. Tanis zal de conferentie openen; Ds. P. den Butter zal het slotwoord spreken.

Eventuele inlichtingen worden verstrekt door Ds. K. ten Klooster (01870-2529) en Ds. G.C. Vreugdenhil (01184-78498).

ander. Dat leert ook de geschiedenis. Nehemia kende de geschiedenis. Dat is belangrijk. Dat is **nu** ook belangrijk. Uit de geschiedenis is veel te leren. De geschiedenis laat ons zien hoe de mensen in het verleden zich hebben gedragen; en ook hoe God in het verleden Zich daartegenover heeft gesteld. De mensen uit het verleden zijn gestorven. Dat is een gevolg van de zonde. Want de ziel die zondigt, die moet sterven. Dat is oud nieuws, merkt u mogelijk deze of gene op. Inderdaad! Het is oud nieuws! Leest het maar goed. Want het gevaar is aanwezig, dat het voor ons geen nieuws meer is. Vergeet echter niet, dat dit nieuws nooit oud wordt. Het blijft aktueel. Wat vroeger gebeurd is, gebeurt in het heden nog dagelijks. Wie het ziet, geve daar acht op. Of is het zo, dat we dood zijn voor de dood? Dat is dan wel een heel kwalijke zaak. Want de dood is niet dood. Het is een springlevende werkelijkheid. Ongedacht en onverwacht neemt hij een sprong en legt beslag op ons leven. En dan? Ja: En dán? Dood is dood, zegt de wereld. Dat is een leugen. Want de waarheid is, dat dood geen dood is. Wie sterft moet voor God verschijnen. En dan?! Dan moet rekenschap worden afgelegd van alles wat in het leven gedaan, gespro-

ken, gedacht en gelaten is. Wie kan bestaan?

Nehemia was de ernst van het leven zich bewust. Hij heeft als een leider van het volk, het volk ernstig gewaar-schuwde. Hij schuwde harde maat-regelen niet. Hij deed dat niet om hard te zijn, doch om vrij te zijn tegenover God. En opdat dat volk daardoor vrij zou kunnen komen te staan tegenover God. Hoe? Door hun zonden te belij-den en te laten, opdat men vergiffenis van God zou kunnen verkrijgen.

Dat zonden ernstige zaken zijn, laat Nehemia het volk weten vanuit de geschiedenis. Hij spreekt over koning Salomo. Niet de eerste de beste. Het was een zoon van koning David. Hij is een bijzonder mens geweest. Hij was met wijsheid wel bedeed. Hij kende, wat de wijsheid betreft, zijns gelijke niet in de wereld. Zijn wijsheid is zelfs tot op de dag van vandaag spreek-woordelijk. Hij was een beminde des Heeren. De Heere had hem lief. Hij was een kind van God. Een type van Hem, Die meer is dan Salomo, dat is de Heere Jezus Christus. Die meerdere Salomo heeft nooit gezondigd. Dat deed de mindere Salomo wel. Hij heeft in zijn leven vele vreemde vrouwen lief gehad. En die vrouwen deden hem zondigen. Hij liet zich door die vrou-wen tot zondigen verleiden. Dat was niet wijs van hem. Dat was erg dwaas. Hij liet de goden van die vreemde vrouwen tempels bouwen, en aan de goden offers brengen. Dat heeft God niet kunnen gedogen. Dat is door God zwaar gestraft geworden. Want het gevolg is geweest, dat het rijk in twee delen uiteen gevallen is. God laat niet met Zich spotten. Zelfs niet door Zijn geliefd kind Salomo.

O zeker, aan de zaligheid van Salomo behoeft niemand te twijfelen. Salomo is zalig geworden. Doch niet omdat hij zo gezondigd had, doch omdat er Eén zou komen, Die méér dan hij was. En Die heeft voor zijn zonden geboet. Heel zwaar geboet. Want het is Gods eigen zoon geweest, Die de vervloekte dood gestorven is, opdat Salomo die dit verdiend had, het eeuwige leven toch zou kunnen beërven. Dat was door Salomo niet verdiend. Dat is hem alleen uit genade overkomen.

Dit leert ons, dat zondigen een heel zwaar werk is, dat het een zware last met zich mee brengt. Namelijk de last van de zware toorn van God.

Door het volk deze dingen voor te houden, wil Nehemia een afschrik-wekkend voorbeeld stellen, opdat men voor de zonden vrezen zou, en over-

eenkomstig Gods woord handelen en wandelen zou. Daar zouden zij zelf goed mee zijn. Ook hun kinderen zouden daar wél bij varen.

Dat Nehemia hen zo ernstig op een stukje geschiedenis wijst, is niet zonder oorzaak geweest. Want het laat zich indenken dat het volk zich zocht te verontschuldigen, toen het vanwege al die vreemde vrouwen zo ernstig werd bestraft. Dit is af te leiden uit vers 27: "Zouden wij dan naar ulieden horen, dat gij al dit grote kwaad zoudt doen, overtredende tegen onzen God, doende vreemde vrouwen bij u wonen?"

Ik hoor die mensen in gedachten pro-testeren tegen die straf-handeling van Nehemia: Moeten wij dan al die vreemde vrouwen wegsturen? Is dat kwaad nu zo erg? Kan er niet wat door de vingers gezien worden? Moet altijd alles honderd pond wegen? Enz., enz.. Hoe is een mens nu eenmaal? Hij zoek zich altijd te verontschuldigen. Of niet?

We kennen allemaal de geboden. Althans daar ga ik van uit. Dan is er niet slechts één gebod, doch er zijn er tien. Door de wet is de kennis der zonde. Wie staat er niet schuldig tegenover God? We hebben er meestal niet zoveel moeite mee om te zingen: "Ik heb tegen U, o Heer", zwaar en menigmaal mis-dreven." Doch of het ons ook zo zwaar weegt, is een andere zaak.

En als we er eens met de neus opge-drukt worden, dan hebben we de nodige verontschuldigingen gauw bij de hand. Dat is een erfenis die we van Adam hebben meegekregen. Toen hij door de Heere tot verantwoording geroepen werd, begon hij ook met zich te ver-ontschuldigen, door zijn vrouw de schuld te geven. En Eva ging geen andere weg. Zij gaf de slang de schuld. Een mens zegt niet zo gauw: "Ik heb gedaan dat kwaad was in Uw oog." Dan moet echt er God Zelf wel aan te pas komen. Hij doet dit door middel van Zijn Woord. Dat wordt dan met kracht op het hart gedrukt. Dan is er geen ontkomen aan. Dan zijn er geen kleine zonden meer. Dan zijn het geen slip-pertjes meer, vergeef'lijke fouten. Dan komen we er achter, dat er met God niet te schipperen is, maar dat God heilig is. Dat Hij met de minste zonde geen genoeg kan nemen. Dan móet Hij ze straffen. Hij kan niet anders. Want dan zou Hij Zichzelf moeten verloochenen. En God kan Zichzelf niet ver-loochenen. Dat is ten enenmale een onmogelijke zaak. Of Hij zou op moeten houden God te zijn. Hij neem het zo nauw, dat Hij Zijn Eniggeboren

Zoon niet heeft gespaard. Hij kon daarom Salomo ook niet sparen. Hij kan mij en jullie ook niet sparen. Zonde is dan echt zonde. Schuld is dan echt schuld. Schuld, die betaald moet worden. Wie kan dat? Niet één mens. Voor degenen die hun straf-waardigheid krijgen in te leven staat er dan nog maar één weg open. En dat is "genade". Genade alleen kan nog redden. Doch het moet dan genade zijn, waarbij het recht geen schade lijdt. God heeft het recht lief. De door God ont-dekte zondaar krijgt het recht ook lief. Al zou het zijn eigen leven moeten kosten. Liever verloren gaan, dan zalig worden ten koste van het recht.

Wie kan dat oplossen? Zalig worden, terwijl toch het recht zijn loop heeft. Dat is van beneden uit nooit op te lossen. Doch hier heeft God Zelf voor een oplossing gezorgd, door Zijn eigen Zoon te geven. En die Zoon, Die mede tot het Goddelijk Wezen behoort, Die Zelf ook God is, heeft met de Heilige Geest daarin mede bewilligd. God gaf Zijn Zoon. De Zoon gaf Zichzelf. De Heilige Geest werkte daarin mee. De Zoon heeft aan het recht voldoening gegeven. De Vader heeft daarin genoegdoening gevonden en de Hei-lige Geest heeft daarop Zijn stempel gezet. Daarom kan de Drieënige God genade schenken aan een des doods schuldige zondaar. "Welzalig hij, die 't mag gebeuren, Dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren." Dit te gelo-ven doet de grootste zondaar vrij uit-gaan. Vrij van schuld en straf, met een recht op het eeuwige leven. Dit te beleven, doet God alleen de eer geven. Het is door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen. Ik hoop dat deze taal jullie zal behagen. Dan is het goed. Dan alleen. Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Thomas Boston, een visser der men-sen, door L.J. van Valen.

Uitgeverij: Den Hertog b.v., Houten.

Boston werd geboren op 17 maart 1676 en ging de eeuwige rust in op 20 mei 1732. Tussen deze twee data vinden we begrensd het leven van een man die in zijn dagen al van betekenis was wegens de arbeid in de dienst des Heeren, maar die nu nog spreekt door de werken, die hij heeft nagelaten. Hij was eerst pred-ikant in een zeer kleine gemeente en daarna in Ettrick, ook een onaan-zienlijk plaatsje in Schotland. Daar is

hij tot zijn dood gebleven.

Van Valen heeft het leven en de arbeid van Boston beschreven. Hij deed dat op een verdienstelijke wijze. Het was zijn opzet om voornamelijk aan de hand van diens eigen levensbeschrijving en andere nagelaten geschriften een beeld te geven van zijn leven en werk.

"Bostons leven kunnen we", zo schrijft Van Valen, "met een korte zin typeren: 'Mij kracht wordt in zwakheid volbracht'. Dit is het geheim van zijn werk als evangeliedienaar in dienst van Gods Koninkrijk. Christus was hem alles en van zijn eigen deugden en gaven moest hij zeggen, dat zij waard waren om hem voor eeuwig te verdoemen. Geen menselijke prestaties verwekten vrucht op zijn werk, maar enkel Gods genadige handelingen door Christus Jezus. Hij was alleen maar een nietig instrument tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk".

Me dunkt, dit moet genoeg zijn om dit werk van harte bij onze lezers aan te bevelen.

Het boek telt 229 bladzijden. Het is op voortreffelijke wijze uitgegeven en het kost gebonden f -,.-.

B.

Thuiszorg door Ds. A. Bac en drs. A.A. Teeuw

Uitgeverij: J.J. Groen en Zoon - Leiden

Dit boekje verscheen in de serie Praktisch en Pastoraal. Het is een handreiking aan vrijwillige hulpverleners. De thuiszorg staat de laatste tijd veel in de belangstelling. Wat is thuiszorg? Waarom thuiszorg? Deze vragen en veel meer zaken komen in dit boekje aan de orde. Het is van groot belang dat velen er kennis van nemen. Met name zij, die met deze thuiszorg te maken krijgen, zoals verzorgers, verzorgden en gezinsleden.

Het boekje licht voor en noopt tot bezinning.

Het telt 79 bladzijden en kost f 18,50.

B.

Boeken van uitgeverij "De Roos", postbus 479, 3130 AL Vlaardingen.

1. Een getrouwe wachter op Sions muur door A.J. Boele.

Dit boek beschrijft het leven en de arbeid van de bekende ds. A.P.A. du Cloux, een tijdgenoot van Hendrik de Cock. Hij was in de dagen van de afscheiding predikant te Vierhuizen en Zoutkamp. Hij was een tegenstander van De Cock. Later kwam hij tot waa-

rachtige bekering. Hij bleef predikant in de Hervormde kerk en heeft op verschillende plaatsen gestaan. Hij heeft vele predikaties geschreven, die nog bij Gods volk geliefd zijn. Het boek van Boele is zeer lezenswaardig. Het doet ons goed dat het verschenen is.

Het telt 155 bladzijden en kost gebonden f 24,90.

2. Bewerkt tot Zijn zalige dienst door C. van Dorp.

Dit boek bevat in hoofdzaak een verhaal van zijn bekering door hemzelf geschreven in 12 gesprekken tussen een bekommerd en een bevestigd christen met gemoedstoestanden in die dagen en nog drie brieven. Het werd na zijn dood uitgegeven ter gedachtenis voor zijn nagelaten betrekkingen, maar was niet in de handel. Dat was in 1898. Het kwam enige tijd geleden in handen van F.R. Don te Maassluis. Deze heeft bewerkt dat het boek herdrukt werd en nu verkrijgbaar is. Don voegde er een *Ten geleide* aan toe en ook een artikel over het leven van Cornelis van Dorp, die leefde van 13 november 1818 tot 13 april 1898. Van Dorp sloot zich aan bij de Chr. Afscheiden gemeente te Vlaardingen. In het boek staat een adres van die gemeente aan de koning. Die brief is mede-ondertekend door Van Dorp. Het is een boekje dat zijn weg wel zal vinden. Het handelt over de daden des Heeren.

Het telt 142 bladzijden en kost gebonden f 24,90.

3. Jeugd en opwekking, Appèl-reeks, eindredactie Ds. P. de Vries.

VAST EN ZEKER

Catechisatieboekjes over de Gereformeerde geloofsleer

uitgaande van de Chr. Geref. predikantenstudiekring 'Calvin', bestemd voor de leeftijd vanaf 15 jaar.

- Eenvoudige vraag- en antwoordmethode
- Overzichtelijk van inhoud
- Elke les beginnend met een Bijbelstudie
- Aansluitend bij de Geref. Belijdenisgeschriften
- Aktuelle toespitsing

Deel 1 (Belijdenis, Bijbel, God, Schepping, Verbond)

Deel 2 (Verlosser, Heilige Geest, Orde des heils)

Deel 3 (Wet, Gebed, Kerk, Sacramenten, Kerkgeschiedenis)

Deel 4 (De Tien Geboden voor deze tijd)

Te bestellen à f2,95 bij Ds. D. v.d. Zwaag, Margrietlaan 23, 6721 EK Bennekom, tel. 08389-14137

Het boekje bevat de toespraken van Ds. P. de Vries, Ds. A. Beens, dhr. A.B. Goedhart en Ds. L. Schaafsma, die zij gehouden hebben op 28 mei 1988 op de jeugdappeldag te Nieuw-Lekkerland. Jaarlijks worden er twee van zulke dagen gehouden, in het voorjaar te Nieuw-Lekkerland en in het najaar te Doornspijk. Het doel is jonge mensen de rijkdom van het Evangelie van vrije genade te laten horen. Er zijn drie stukken nodig te kennen tot zaligheid. Deze boodschap wordt op de jeugdappeldagen gebracht. Het initiatief is uitgegaan van Hervormde Gereformeerde predikanten. Het is bekend dat ook jongeren uit onze kerken zulke dagen bezoeken.

In dit boekje kunnen we lezen wat er in 1988 gesproken werd. De toespraken gaan over 1. Opwekking vroeger, 2. Opwekking nu, 3. Schijnopwekking en 4. Opwekking persoonlijk. Aan de toespraken zijn vragen toegevoegd voor bespreking in groepsverband enz. Het is een waardevol boekje, dat we gaarne ter lezing willen aanbevelen.

Het telt 74 bladzijden en kost f 12,50.

B.

Vakantie op Texel

Gezelligheid, rust, activiteit, ontspanning... U vindt het allemaal op "De Verrassing". Bel ons nu en reserveer een bungalow of stacaravan, voor uw vakantie in eigen sfeer.

Inlichtingen: 02220-18391

vakantiecentrum
De Verrassing
Oosterend, Texel

BIJBELSE ALBUMS met plaatjes in kleur

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen geeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uit. De kinderen kunnen deze plaatjes zelf in plakken. Bij elk kort verhaal in de diverse albums is ruimte opengelaten voor een plaatje.

De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag. Bij elk album behoort een set van 40 plaatjes (afm. 14,5 x 10,5 cm).

Wij kunnen acht series leveren:

- 0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten.
- 1 Richteren, koningen en profeten
- 2 Nieuwe Testament 1
- 3 Nieuwe Testament 2
- A Wonen, werken en eredienst van Israël
- B Bloemen en planten in Israël
- C Dieren in de Bijbel
- D Voorwerpen in de Bijbel

Prijs per album met plaatjes **f 10,90**

Te bestellen bij de boekhandel of rechtstreeks zonder postzegel bij:

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18. 3300 WB DORDRECHT